

TERÖRLE MÜCADELEDE RİSK YÖNETİMİ: 15 ŞUBAT EYLEMLERİ ÖRNEK OLAYI

Risk Management in Fighting Against Terror: 15th of February Facts as a Case Study

Fatih BEREN*

Özet

Bu çalışmada, risk analizi ve tehdit değerlendirmesinin ne olduğu ve neyi ifade ettiği ile risk analizi ve tehdit değerlendirmesinin terör olaylarına müdahalede ve terörle mücadele sürecinde nasıl kullanılabileceğinin tartışılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda PKK/KCK terör örgütünün yönlendirmesiyle, her yıl 15 Şubat'ta ülke genelinde gerçekleştirilen protesto ve şiddet eylemleri, risk analizi açısından örnek olay olarak analiz edilecektir. Öcalan'ın Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilişinin yıl dönümü olarak her yıl 15 Şubat günü ve haftası, ülke genelinde yasadışı eylemler gerçekleşmektedir. Bu illegal etkinlik ve eylemler, doğrudan terör örgütünün üst yönetimi tarafından yönlendirilmektedir. Özellikle örgüt tarafından çocukların yönlendirildiği bu eylemlere güvenlik birimlerinin müdahalesi kendi içinde bir ikilemi barındırmaktadır. Terör örgütü tarafından suça itilen çocukların yakalanarak ceza adalet sistemine dâhil edilmesi de edilmemesi de örgütün hedeflerine yarayabilmektedir. Bu makalede, risk analizi ve risk yönetimi çerçevesinden 15 Şubat eylemlerinin nasıl analiz edilebileceği ve etkin bir güvenlik yönetimi açısından risk yönetiminin nasıl uygulanabileceği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: PKK/KCK terör örgütü, Terörle mücadele, Risk analizi, Risk yönetimi, Tehdit değerlendirmesi.

Abstract

This study aims to dwell on the relationship between risk analysis and threat assessment by discussing their meanings

* Dr., Urfa Emniyet Müdürlüğü, fatihberen@gmail.com

and frames and by analyzing the possible use of both of them in the fight against terrorism. Some terrorist activities and protests by the PKK/KCK at nationwide level are analyzed as a case study to view the risk analysis effect on the security. Every year, nationwide protests and violent acts take place on 15th of February and subsequent days, marking the anniversary of the capture of Ocalan in Kenya and his being brought back to Turkey. The above-mentioned illegal and violent acts are directly controlled by the terrorist leaders. The security forces face a dilemma when intervening as the PKK/KCK directs children to part in these violent acts. Another problematic point is whether or not to hand over the children to justice because the PKK/KCK terrorist group also manipulates this issue for propaganda. This study aims to state how to analyze the 15th of February facts from a risk analysis and threat assessment perspective and how to apply risk analysis in active security management.

Key Words: PKK/KCK terrorist organization, Fighting against terror, Risk management, Risk analysis, Threat assessment.

Giriş

Terörist eylemler, hem ekonomik hem psikolojik hem de sosyolojik olarak toplumsal hafızada önemli etkiler bırakmakta ve telafisi kolay olmayan yaralar açmaktadır. 9/11 terörist saldırıları Amerika Birleşik Devletleri'ne sadece finansal ya da can kaybı ölçüsünde zarar vermekle kalmadı, ABD'nin dış politikasından uluslararası imajına (özgürlükler ülkesi) kadar birçok ABD değerine de bu süreçte önemli oranda zarar vermiştir. Benzer durum diğer terörist eylemler için de geçerlidir. PKK/KCK terör örgütü tarafından; 20 Ağustos 2012 tarihinde Gaziantep ilinde gerçekleştirilen bombalı saldırı sonucu 9 sivil yurttaş yaşamını yitirmiş ve çok sayıda sivil de yaralanmıştır. Sivillere yönelik gerçekleştirilen bu bombalı saldırı da tıpkı 9/11 terörist eylemi gibi toplumsal hafıza da çok yönlü ve zor telafi edilir yaralar açmıştır. Terörist eylemlerin bu niteliği de göz önüne alındığında, terörle mücadelede önleyici çalışmaların ne denli önemli olduğu bir kez daha kendini göstermektedir.

Risk yönetiminin, ortaya çıkması muhtemel sorunların tanımlaması ve yönetilmesi olduğu hatırlandığında, risk yönetiminin kendisinin bir önleyici (proaktif) çalışma olduğu da görülmektedir. Önleyici çalışmaların her geçen gün daha fazla önem kazandığı terörle mücadelede

risk yönetiminin uygulanmasının önemli bir kazanım olduğu da ifade edilebilir.

PKK/KCK terör örgütü, sadece 15 Şubat benzeri protesto gösterileri ile ortaya çıkmadığı gibi, sadece 15 Şubat gösterilerine müdahale ile de bitirilebilecek bir yapı değildir. Fakat bu ve benzeri protesto gösterileri ile illegal eylemlerin doğru olarak anlaşılabilmesi ve doğru olarak tepki verilebilmesi terörü önleme adına hayati derecede önemlidir. Dolayısı ile bu yazıda; araç kundaklama, molotof atma ve korsan gösteriler gibi illegal eylemler ile ülke gündeminde yer bulan 15 Şubat protesto gösterileri üzerinden terör örgütünün neyi amaçladığı ve buna karşı devletin bu eylemlere nasıl cevap verdiği veya vermesi gerektiği, risk analizi ve risk yönetimi literatürü merkezli olarak tartışılacaktır.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Risk Kavramı

Risk analizi ve risk yönetimi kavramlarının daha net olarak anlaşılabilmesi için öncelikle risk, tehdit ve tehlike kavramlarının doğru şekilde anlaşılabilmesi gerekmektedir. Arapça kökenli bir kelime olan tehlike, büyük zarar veya yok olmaya yol açılabilecek bir durum olarak tanımlanırken, Fransızca kökenli bir kelime olan risk (risque), zarara uğrama olasılığı olarak tanımlanmakta ve yine Arapça kökenli bir kelime olan tehdit, birinin gözünü korkutma, gözdağı verme anlamlarına gelmektedir (TDK, 2012). Tehdit, risk analizi çalışmalarında ise, bir kıymetteki açıkları kullanarak kıymete kısmen ya da tamamen zarar veren etmenler olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdaki kıymet ise, bir şirket için sermaye, bir birey için yaşamını sürdürmesi ve başarılı bir toplum için ise birlik beraberlik, huzur ve güven ortamıdır. Dolayısıyla devletler ve toplumlar için tehdit olarak değerlendirilen terör örgütleri, toplumsal huzur ve güven ortamını zedelemeye birlik ve beraberlikten uzaklaştırarak toplumu kamplara ayırmaya ve kutuplaştırmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda tehlike *durumu* belirtirken, tehdit *kişi, grup ya da nesneyi*, risk ise bunların aksine *olasılığı* göstermektedir.

Yönetilebilir bir olgu olarak risk, herhangi bir değere ilişkin oluşması muhtemel zarar ve kayıplar olarak tanımlanmaktadır (Gültekin, 2012:12; Alaç, 2012:87). Dolayısı ile risk, gelecek dönemde ortaya çıkma ihtimali olan kayıpları, zararları ve tehditleri kapsayan bir kavramdır. Risk kavramının, olasılığı bulunan fakat yine de karşılaşmayı beklemediğimiz olası olumsuz sonuçlar olarak da tanımlandığı görülebilmektedir (Mirze,

2012:52). Farklı bir perspektiften ele alındığında ise Roper (1999) riski, ortaya çıkabilecek zarar ve kayıpların önceden tahmin edildiği, ancak zamanı ve büyüklüğünün kestirilemediği durum olarak tanımlarken, Kırbaş (2012), “belirli bir zaman aralığında, hedeflenen bir sonuca ulaşamama, kayba ya da zarara uğrama olasılığı” olarak tanımlamaktadır. Uluslararası Elektroteknik Komisyonu (IEC) standartlarına göre ise risk, belli bir zarar verici olayın sonuçları ile meydana gelme olasılığının birleşmesi olarak tanımlanmaktadır (Erişkon, 2012:28).

Riski daha net olarak tanımlayabilmek ve riski daha kesin çizgilerle ölçebilmek için riskin unsurlarını belirlemeye gereksinim duyulmaktadır. Risk kavramının unsurları; kayba maruz kalan değer (riskin nesnesi olan), kayba neden olan tehlike/tehdit (riskin sebebi) ve sonuçları (riskin büyüklüğü) olarak üç temel başlık altında ele alınabilir (Erişkon, 2012:26). Ayrıca olayın gerçekleşme sıklığı ile olayın oluşturduğu/oluşturacağı etkinin büyüklüğü de risk ölçeklendirilmesinde baz alınan iki temel unsur olarak ifade edilebilir (Erişkon, 2012:38).

1.2. Risk Analizi

Risk analizi, risk sonucu oluşacak etki ve tehlikelerin türü ve boyutunu ortaya koymayı amaçlamaktadır (Roper, 1999). Risk analizinde, subjektif veya objektif, sayısal veya sözel olmak üzere farklı farklı analiz metotları kullanılabilir. Kimi zaman, kurumların dış ve iç çevre faktörlerinin incelenerek güçlü yanlar, zayıf yanlar, fırsatlar ve tehditleri ortaya koymak sureti ile gerçekleştirilen SWOT analizi kullanılabilirken, kimi zaman daha farklı teknikler de kullanılabilir. Örneğin analitik risk analizi yöntemi, sayısal verilerin hesaplanması üzerine yapılandırılan bir yöntemdir (Kaptı ve Hubbard, 2012:71). Bu yöntemin ilk aşaması, problemin tanımlanması ve o konudaki farkındalığın oluşturulmasıdır. İkinci olarak da problemin boyutları ile ilgili bilgi ve veriler bir araya getirilerek analiz yapılmaktadır. Güvenlik hizmetlerinde kullanılacak analitik metotlar şu şekilde sıralanabilir:

- Zaman serisi analizi,
- Tahmin (öngörü) analizi,
- Duyarlılık analizi,
- Doğruluk analizi ve
- Risk Analizi (Kaptı ve Hubbard, 2012:75).

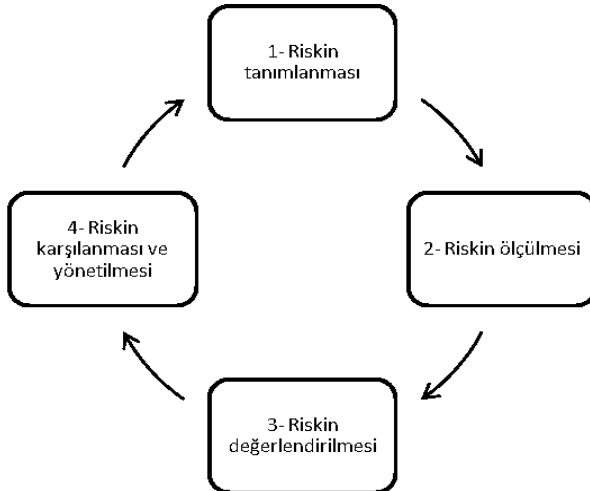
Zaman serisi analizi ile geçmiş ile ilgili elde edilen veriler değerlendirilerek gelecekle ilgili anlamlı önermeler oluşturulabilir. Tahmin (öngörü) analizinde ise gelecekte olması muhtemel durumlar öngörülmekte ve gerekli tedbirlerin alınması ve muhtemel zararların minimize edilmesi amaçlanmaktadır. Bu yöntemle geçmişte yaşanan olaylardan ders çıkarılarak gelecekte yaşanması muhtemel olaylarla ilgili anlamlı çıkarımlar yapılmaya çalışılmaktadır.

1.3. Risk Yönetimi

Risk yönetimi, ortaya çıkması muhtemel (ve çoğu zaman önceden görülemeyen) sorunları tanımlama ve yönetme çabası olarak ifade edilmektedir (Barutçugil, 2008). Risk yönetimi, belirsizlikleri yok etmeyi, olası kayıp ve zararları ortadan kaldırmayı ya da minimize etmeyi, organizasyonun faaliyetlerine sorunsuz bir şekilde devam edebilmesi için planlamalar yapmayı ve tedbirler almayı kapsamaktadır (Gültekin, 2012:12).

Risk yönetiminin amaçları, risk ve tehlikelerle karşılaşma olasılığını minimize etme, toplumun risklere karşı kırılganlık derecesini düşürme ve toplumun risklere karşı hazırlık derecesini yükseltme olarak üç basamakta ele alınabilir (Mirze, 2012:57). Risk yönetiminin temel aşamaları; riskin tanımlanması, ölçülmesi, değerlendirilmesi ve karşılanması/yönetilmesi olarak özetlenebilir (Alaç, 2012:90).

Şekil 1: Risk Yönetiminin Aşamaları (Alaç, 2012:90).

Şekil 1’de resmedilen döngüden de anlaşılacağı gibi, bir süreci ifade eden risk yönetimi aynı zamanda kurumların da proaktif bir nitelik kazanmasını sağlamaktadır (Gültekin, 2012:13; Alaç, 2012:89). Proaktif (önleyici) çalışma mantığı, problemler ortaya çıkmadan gerekli önlemleri almak şeklinde tanımlandığında bu birçok sektör için daha az maliyetli bir yaklaşım olarak kendini göstermektedir. Çünkü reaktif (tepkisel) yaklaşım sorun ortaya çıktıktan sonra sorunun çözümü ile ilgilenir. Örneğin bir kişinin hasta olduktan sonra tedavi edilmesi ya da bir terör eylemi gerçekleştikten sonra olayın aydınlatılması, faillerin bulunması, yakalanması ve zararların telafi edilmesi gibi. Oysa olası sorunları öngörerek önleyici çalışma yapmak (koruyucu hekimlik ya da proaktif polislik gibi), hem sorunların çözümünde daha az maliyeti gerektirir hem de sorunların gerçekleşmesinden kaynaklanabilecek (sosyal ya da ekonomik) zararları minimize edebilir.

Risk analizi ile risk yönetimi, kavramsal açıdan, zaman zaman karıştırılmakta ve birbirinin yerine kullanılabilir. Şekil 1’de özetlenen risk yönetimin aşamalarının tamamı risk yönetimini ifade ederken riskin sadece tanımlanması, ölçülmesi ya da değerlendirilmesi risk analizini ifade etmektedir. Bu çerçeveden hareketle, herhangi bir konudaki risk analizi akademisyenler, araştırmacılar, gazeteciler veya siyasetçiler tarafından yapılabilirken risk yönetimi sadece yetkili kişi ya da kurumlar tarafından yapılabilir. Bir işyerinin karşılaşılabileceği riskleri herhangi biri (işçi, patron, müşteri vs.) görüp yorumlayabilirken, o risk sürecini yönetecek kişi ancak, işyerindeki (önemli kararları verebilecek ve inisiyatif alabilecek) yetkili kişi ya da kişiler olabilir.

Risk analizi ve risk yönetimi arasındaki bu ayrım somut örnek etrafında daha iyi anlaşılabilir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin PKK/KCK terör örgütüne yönelik 2007 yılı sonunda Irak’ın kuzeyine yönelik gerçekleştirdiği sınır ötesi operasyon, bu hususun daha iyi anlaşılabilmesi için önemli bir örnektir. Söz konusu operasyondan önce, yaklaşık bir sene boyunca “sınır ötesi operasyon” fikri farklı platformlarda defalarca tartışılmıştır. Üniversitelerde, araştırma merkezlerinde, düşünce kuruluşlarında, yazılı ve görsel basında ve güvenlik bürokrasisinin kendi iç bünyesinde, operasyonun ne zaman ne şekilde yapılmasının daha az zarar ve daha çok başarı ile gerçekleştirilebileceği tartışılmıştır. Aynı konu üzerinde farklı fikirler ortaya konmuş ve farklı öneriler dile getirilmiştir (USAK, 2007). Bu aşama risk analizi olarak ifade edilebilir. Diğer bir ifade ile bu

konudaki risk analizi akademisyenler, bilim insanları, siyasetçiler ve güvenlik bürokratları tarafından yapılmıştır. Fakat aynı konudaki risk yönetimi, politika belirleme ve uygulama süreçlerini de içerdiğinden dolayı siyasi iradenin komutasında güvenlik bürokrasisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Kısaca risk analizi herkes tarafından yapılabilen bir süreci ifade etmekle beraber risk yönetimi sadece yetkili kişilerce yürütülen ve yürütülmesi gereken bir süreci ifade etmektedir.

1.4. İçgüvenlik Hizmetlerinde Risk Analizi ve Tehdit Değerlendirmesi

İçgüvenlik hizmetleri (polislik) temelde, adli ve idari olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Adli polislik, suç gerçekleştikten sonraki süreci kapsayan, suçu aydınlatmayı ve suçun faillerini yakalamayı hedef alan polislik olarak tanımlanırken idari polislik ise, suçun gerçekleşmeden önceki sürecini kapsamakta ve suçun önlenbilmesini/engellenebilmesini hedef almaktadır. Risk analizi ve tehdit değerlendirme de özellikle önleyici polislikte yer almakta ve suçun gerçekleşmeden önlenbilmesi için etkin bir risk yönetimine gereksinim duyulmaktadır.

İçgüvenlik hizmetlerinde risk analizi üç ana başlık üzerinde yapılandırılabilir:

- Toplumun istismar edilen/edilebilecek hususların tespit edilmesi ve incelenmesi,
- Savunmasız/zayıf alanların tespit edilmesi ve incelenmesi ve
- Potansiyel suçluların hangi şartlardan etkilenerek suça bulaştıkları hususların incelenmesi.

Tehdit değerlendirmesinin risk analizi ile benzeşen yönleri olmasına karşın farklı yönleri de bulunmaktadır. Örneğin tehdit değerlendirme de risk analizi gibi hem uzun vadelidir hem de geleceğe yöneliktir. Her ikisinde de nicel ve nitel araştırma teknikleri kullanılabilir. Bununla birlikte tehdit değerlendirme, risk analizinden farklıdır ve farklı nitelik ve sorulara odaklanır. Örneğin tehdit değerlendirme yapılırken genellikle risk analizinde olduğu gibi nedensellik sorgulanmaz, sonuca odaklanılır. Yani tehdit değerlendirmesinde “niye?” sorusuna değil “ne?” sorusuna odaklanılır. Ayrıca risk analizi açıklayıcı bir niteliğe sahipken tehdit analizi tanımlayıcı bir niteliktedir.

Diğer bir ifade ile risk analizi suçun oluşmasına etken olabilecek ve istismar edilebilecek (toplumun içindeki) zayıf ve güçsüz bölgeler

üzerinde yapılan bir analiz çalışmasıdır. Tehdit değerlendirmesi ise, toplum ya da devlet için tehlike oluşturabilecek dıştan gelen etmenler (kişi, örgüt, doğal afet, vb.) üzerine odaklanmaktadır. Örneğin terör örgütünün dağıtılmasına çıkanlarla ilgili yapılan ve insanların neden teröre katıldığını sorgulayan araştırmalar risk analizi olarak değerlendirilirken, terör örgütü profili veya terörist eylem profili/profilleri üzerine yapılan araştırma ve makaleler tehdit değerlendirmesi olarak görülebilmektedir.²

2. Terörle Mücadelede Risk Yönetimi

Terörün her şeyden önce bir güvenlik sorunu olduğu göz önüne alındığında, terörle mücadele ve risk analizi ilişkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için, güvenlik kavramının ne olduğu ve risk analizinin güvenlik hizmetlerine nasıl yansıdığına ortaya konmasında yarar görülmektedir. Güvenlik kavramı genellikle ya tehdit odaklı olarak (mevcut veya potansiyel tehlikeler üzerinden) ya da risk odaklı (sahip olunan değerlerin korunması) olarak tanımlanmaktadır (Wolfers, 1952; Gill, 1994:92; Baldwin, 1997; Narlı, 2002). Yani bu yaklaşıma göre güvenlik, mevcut veya potansiyel tehlikelerin belirlenerek o tehlikelerden uzak kalma durumu olarak tanımlandığı gibi, sahip olunan değerlerin korunması olarak da tanımlanabilmektedir. Dolayısıyla bu tanımdan yola çıkarak güvenlik konsepti ve algısının zamandan zamana ve konudan konuya (bireysel, toplumsal ve ulusal güvenlik vb.) göre de değişiklik gösterdiği ve bu şekilde farklı güvenlik tür ve seviyelerinden söz edilebileceği görülmüştür. Örneğin tarihsel süreç içerisindeki ilk dönem insan toplulukları için güvenlik “hayatta kalma, aç kalmama ve barınma” olarak algılanmakta iken, günümüzde bu konseptte “kişi hak ve özgürlükleri, kendini ifade etme, inanç özgürlüğü ve düşünce özgürlüğü” gibi yeni değerler ilave edilerek çağımızdaki güvenlik konsepti ve algısı değişmiştir.

Makalenin başında da değinildiği üzere, terör örgütleri, “toplumsal huzur ve güven ortamını zedelemeye birlik ve beraberlikten uzaklaştırarak toplumu kamplara ayırmaya ve kutuplaştırmaya” çalışmaktadır. Terör sorunu ve terörle mücadele paralel bir perspektif ile

² Risk analizine ilişkin örnek makale için bakınız: Beren, Fatih, (2011), “İnsanlar Neden Terörist Olmaz? Dağa Çıkmanın Önündeki En Büyük Engel: Bireyin Toplumsallaşabilmesi”, *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, C.2, S.2, ss.73-86. Tehdit değerlendirmesine ilişkin örnek makale için bakınız: Bal, İhsan, (2006), “PKK Terör Örgütü ve Diyarbakır Olayları Analizi”, *Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi*, C.2, S.8, ss.75-89.

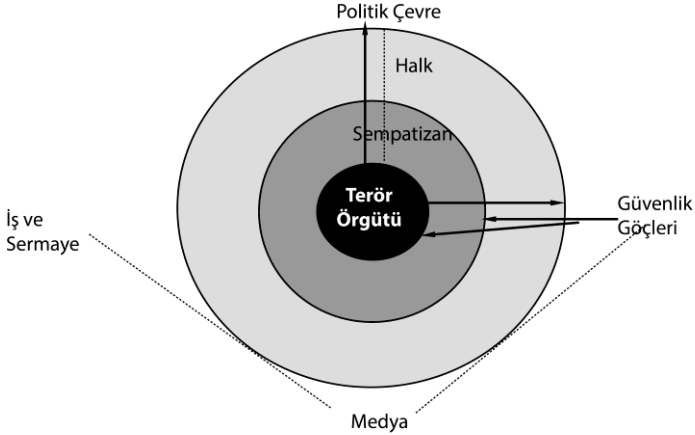
ele alındığında görülmektedir ki, toplumsal huzur ve güven ortamı, toplumsal birliktelik ve beraber yaşama kültürü korunması gereken bir toplumsal değerdir. Dolayısıyla terörle mücadelede temel konsept de risk odaklı ve tehdit odaklı olarak belirlenmeli, terör örgütünün ve terörist eylemlerin hedefindeki değerler saptanarak bunlara özgü stratejiler geliştirilmelidir.

2.1. İletişim Stratejisi Olarak Terör

Literatürde farklı farklı tanımlarına rastlanan ve bu nedenle “metaforik” bir kavram olduğu da iddia edilen teröre ilişkin kavramsal tartışmaya, yazının genel çerçevesi dışında kaldığından dolayı yer verilmeyecektir. Bu çalışmada terör Laquer ve Bal’ın da ifade ettiği gibi, modern çağın savaşım stratejisi olarak, şiddet eylemleri üzerinden politik mesajlarını hedef kitlesine ulaştırmayı amaçlayan bir iletişim stratejisi olarak tanımlanmaktadır (Laquer, 1978; Bal, 2006). Diğer bir ifade ile bu yazı kapsamında, Laquer ve Bal’ın perspektifi ile tanımlanan terör tanımı baz alınacak ve yapılacak olan analiz ve örneklendirmeler bu tanım çerçevesinde ele alınacaktır.

Terörü iletişim stratejisi kapsamında değerlendirmek kendine has bazı nitelik ve özellikleri de öne çıkarmaktadır. Örneğin terörist eylemler, rastgele zamanlarda rastgele seçilen hedeflere yönelik bilinçsizce gerçekleştirilen sıradan eylemler değildir (Bal, 2000). Aksine, gerçekleştirilen terör eylemlerinde seçilen hedef de, eylem zamanı da, eylem tarzı da son derece bilinçli olarak seçilmektedir. Çünkü terörün bu eylemler ile hedeflediği esas amaç üç beş insanın yaralanması ya da yaşamını yitirmesi değil, hedef kitlelerine o şiddet eylemi üzerinden istenen mesajları ulaştırabilmektir. Bu durum da terörün iletişim stratejisini hangi yollar ile inşa ettiğini ve bu iletişim kanalları ile nasıl bir iletişim kurma çabası içinde bulunduğunu ortaya koymaktadır (Şekil 2).

Şekil 2: Modern İletişim Stratejisi Olarak Terörizm (Bal, 2000).

Şekil 2’den de anlaşıldığı üzere terör örgütleri gerçekleştirdikleri terörist eylemler üzerinden politik çevre, iş ve sermaye çevresi, medya, güvenlik birimleri ve halk ile iletişim kurmaktadır. Terör örgütleri terörist eylemlerden sonra gizlenirler ve eylem üzerinden verdikleri / vermek istedikleri mesajın, hedef kitle tarafından nasıl algılandığını ve sonrasında eylemlere nasıl cevap verildiğini anlamaya çalışmaktadır. Eylemin başarılı olup olmadığını da bu sürecin sonucunda belirlemekte ve buna göre sonraki eylemlerini kurgulamaktadır.

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için örnek üzerinden gidildiğinde, terörist eylemlerden sonra hedef aktörlerin ne yaptıkları göz önüne getirilebilir. Örneğin kamu yöneticilerinin ya da siyasetçilerin terörist saldırılardan sonra kamuoyuna yönelik açıklama yaptıkları görülür. Terörün esas arzusunun da toplumda, kargaşa, kaos ve güvensizlik ortamını tesis etmek ve ayrışmayı ve kutuplaşmayı beslemek olduğu hatırlandığında, politikacılar / yöneticiler tarafından kamuoyuna yönelik yapılan açıklamalar yaşamsal öneme haizdir. Eğer ki verilen ilk mesajlarda; *“birlik, beraberlik, eylemin sonuçlarının üstesinden birlikte gelme ve içinde bulunulan toplumsal yaşamın çok kısa bir sürede normalleşeceği”* vurguları var ise terör örgütünün hedef kitlesini yeterince tahrik edemediği ve fevri davranarak yanlış beyanat vermesini sağlayamadığı anlamına gelmektedir. Yani bu durumda terör örgütünün esas hedefine tam olarak ulaşamadığı söylenebilir. Fakat eğer ki ilk

açıklamalarda, Başkan Bush'un 9/11 terörist eylemler sonrası ifade ettiği gibi *"bu biz ve onların savaşıdır, yani iyilerle kötülerin/şeytanların"* diyerek toplumda kutuplaşmayı, kını, nefreti ve öfkeyi doruğa çıkarabilecek vurgular yer alıyorsa, bu durum, terörün vermek istediği esas mesajı adresine tam olarak ulaştırabildiğini göstermektedir. Ayrıca politik çevrenin gerçekleştirilen vahşi saldırılarının etkisiyle daha anti-demokratik ve özgürlükleri kısıtlayıcı yasalara ve politikalara geri dönmesi de yine terör örgütü tarafından arzulanan bir neticedir.

Terör örgütleri benzer bir iletişim sürecini iş ve sermaye çevresi ile de tesis etmeye çalışmaktadır. Terör örgütü gerçekleştirdiği eylemler ile bölgeye yatırım yapmayı planlayan müteşebbislerin faaliyetlerini engellemeyi hedefler. Bölgede faaliyet yürüten diğer işletme ve fabrikaları ise taciz ederek kapanmasını arzular. Çünkü teröre maruz kalan bölgedeki yatırımların düşük seviyede olması, hem terör örgütü tarafından yapılmakta olan *"devletin, o bölgeyi ivey evlat olarak gördüğü ve bu bölgeye yatırım yapmadığı"* propagandasını beslemekte hem de bölgedeki istihdam seviyesinin düşük olmasından yararlanarak teröre yeni militanlar kazanılmasına katkı sağlamaktadır.

Terör örgütleri güvenlik birimleri ile de benzer şekilde iletişim kurmaya çalışırlar. Terör örgütleri gerçekleştirdikleri eylemlerden sonra güvenlik güçlerinin tahrike kapılmasını, eyleme hissi tepki vermesini ve potansiyel kitle üzerinde antidemokratik uygulamalara başlamalarını bekler. Çünkü terör örgütlerinin en güçlü silahı, devletin (güvenlik birimlerinin) yapacağı hatalarıdır ki örgütlerde militan devşirmede bu hataları propaganda malzemesi olarak uzun yıllar kullanmaktadır.

Sonuç olarak, terörle mücadelede en önemli aşamanın, terörün şiddet eylemleri üzerinden kurguladığı iletişim stratejisinin (kodlarının) deşifre edilmesi, terörün gerçek amaç ve hedeflerinin ortaya konması ve buna uygun mücadele strateji ve konseptinin geliştirilmesi olduğu ifade edilebilir.

3. Risk Yönetimi Perspektifinden 15 Şubat Protestoları

PKK/KCK terör örgütünün lideri Öcalan'ın 1999 yılında Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirilişinin yıl dönümü olarak her yıl 15 Şubat'ta, terör örgütüne müzahir kişi ya da oluşumlar tarafından protesto gösterileri, yol kapama, araç yakma ve molotof atma gibi şiddet eylemleri gerçekleştirilmektedir (ANF, 2012a; ANF, 2012b). Oysaki terör örgütünün 15 Şubat'tan beklentisi, Öcalan'ın yakalanarak Türkiye'ye

getirilmesini protesto ile sınırlı değildir. Hatta terör örgütü açısından 15 Şubat'ın 27 Kasım'dan, 15 Ağustos'un da 4 Nisan'dan hiçbir farkı bulunmamaktadır.³ Çünkü bu tarihlerin terör örgütü açısından asıl önemi, tabanını diri tutma, karşı cepheyi hatırlama/hatırlatma ve yaşanabilecek şiddet eylemleri üzerinden yani masumların cesetleri ve acıları üzerinden propaganda yapabilmekten ibarettir (Bal, 2000).

Öcalan'ın, 15 Şubat'ı sadece kendisinin Kenya'da yakalanarak Türkiye'ye getirildiği tarih olarak değil Kürt halkına yönelik sözde soykırımın başladığı tarih olarak algılanmasını istediği Şubat 2011 tarihli avukat görüşmesinden anlaşılmaktadır. KCK Yürütme Konseyi Başkanlığı da bu paralelde bir açıklamada bulunarak 15 Şubat'ı “*karagün ve soykırım günü (!)*” olarak ilan etmiş ve örgüt yanlısı kitleyi devlet otoritesine karşı itaatsizliğe ve her türlü protesto eylemini gerçekleştirmeye davet etmiştir (ANF, 2012c). Bu kapsamda sadece 2011 yılında 28 kentte molotof ve ses bombası atma, araç yakma ve korsan sokak gösterileri gibi illegal eylemler yapılmış ve 12 kentte de kepenk kapatma/esnafa zorla kepenk kapatırma eylemi gerçekleştirilmiştir.

3.1. Eylemler Neyi İfade Ediyor? Hangi Nitelikleri Taşıyor?

Özellikle Kürt kökenli yurttaşların daha yoğun yaşadıkları bölgelerde daha fazla olduğu dikkat çeken eylemlerde, birden fazla ortak nitelik bulunmaktadır. Bunlardan ilki olarak eylemlerde daha ziyade çocukların (18 yaşından küçük olan gençlerin) kullanılması göze çarpmaktadır. Terör örgütü, Öcalan posterini taşımak, slogan atmak, yüzünü kapamak, molotof atmak ve araç yakmak gibi illegal sokak eylemlerinde çocukları kullandığında, iki açıdan da (kendine özgü) avantaj yakalamaktadır. İlk olarak eylemlerin çocuklar tarafından gerçekleştirilmesi halinde, eylemi gerçekleştiren şahıs ya da şahıslar yakalansa bile, suça itilen çocuğun cezaevine girerek teröre bulaşmasının önüne geçilmesi amacıyla, çoğu zaman tutuksuz yargılanabilmektedir. Bu durum da kamuoyunda, “18 yaşından küçük olduğu için tutuklanmıyor” olarak algılandığında, mevcut adli sürecin benzer terör suçlarını işlemesi muhtemel diğer gençler üzerinde herhangi bir caydırıcılığı kalmamakta ve yeni suçlar için yeni eylemci gençler örgüt tarafından kolayca bulunabilmektedir. Yukarıda sözü edilen illegal eylemleri gerçekleştiren çocukların ceza almaları (tutuklanmaları) durumunda da yine terör örgütü hem çocuğa hem

³27 Kasım 1978, PKK terör örgütünün kuruluşu; 15 Ağustos 1984, PKK terör örgütünün ilk silahlı eylemi; 04 Nisan, A. Öcalan'ın doğum günü.

ailesine hem de çevresine (sempatizan kitleye) “devletin çocukları kasıtlı olarak affetmediği ve cezaevine yolladığı, sindirdiği ve fişlediği” yönünde propagandif çalışmalar yürüterek örgüte yeni elemanlar kazanmaya/devşirmeye çalışmaktadır.

Terör örgütüncü önem atfedilen günlerde molotof ve ses bombalarının genellikle bankalar, sağlık ocakları, kitap okuma salonları, SODES eğitim merkezleri ve kimi süper marketlere atıldığı dikkate alındığında, eylemlerin ikinci ortak niteliğinin, hedef olarak belirlenen yerler olduğu söylenebilir. Eylemlerde her nedense, toplumsal zenginleşme ve gelişmeye (bölgedeki yaşam kalitesini arttırmaya) katkı sağlayan tüm unsurların hedef olarak seçilmesi, terör örgütünün toplumsal zenginleşme, eğitim ve gelişmeden rahatsız olduğunu da göstermektedir. Çünkü toplumsal gelişme ve zenginleşmeye katkı sağlayan bu kurum ve etkinliklerin terör örgütünün taban kazanmasına olumsuz etki yaptığı terör örgütü tarafından da zaman zaman ifade edilmektedir (USAK, 2007).

3.2. Kentlerdeki İlegal Protesto Eylemleri ile Etkin Mücadele

Türkiye’de iç güvenlik istihbaratının operasyonel başarısı, Hizbullah terör örgütüne yönelik 2000 yılında gerçekleştirilen operasyonda da, 15-20 Kasım İstanbul bombalamalarını aydınlatmak için El Kaide terör örgütüne yönelik gerçekleştirilen operasyonda da, PKK terör örgütünün illegal yollardan yurda soktuğu (ağırlığı tonlar ile ifade edilen) patlayıcıların eylemden önce yakalanmasında da görülmektedir. Fakat 15 Şubat tarzı protesto eylemlerinde görülen araç kundaklama veya molotof atma eylemleri, diğer terörist eylemler gibi kompleks bir yapıda olmadığından, yani kolayca temin edilebilen bir litre benzin ve herhangi bir ara sokakta belirlenecek herhangi bir hedefin (aracın/dükkanın) yakılmasından ibaret olduğundan, emarelerin eylemden önce tespiti ve eylemin önlenmesi görüldüğü kadar kolay olmamaktadır. Eylemi gerçekleştirecek potansiyel şahısların da, eylem için seçilebilecek muhtemel hedeflerin de oldukça çok olmasından dolayı, klasik polisye tedbirlerin bu konuda yeterli olmadığı açıktır. Buna karşın kent halkının muhtemel eylemlere karşın bilinçlendirilmesi sağlanarak, ihbar mekanizmalarının daha hızlı işletilmesi bu suçlarla mücadelede başarıyı arttırabilir.

Proaktif polislik kapsamında suç önlemeye yönelik stratejiler de geliştirilebilir ve uygulanabilir. Örneğin, yukarıda özetlenen illegal

eylemlere meyilli çocukların/gençlerin aileleri ile (suçların işlenmesinden önce) görüşülerek ve özellikle belli zaman aralıklarında (15 Şubat, 27 Kasım, 15 Ağustos vb. dönemler öncesinde) çocuklarına daha fazla sahip çıkmaları sağlanarak çocukların suça bulaşmaları engellenebilir.

Terör örgütünün eylemlerinde hedef olarak belirlediği, SODES eğitim merkezleri,⁴ kitap okuma salonları, sağlık tesisleri, sosyal ve sportif tesisler ile diğer ticari kuruluşları bölgeye daha fazla çekebilmek, terör örgütünün taban kazanmasına engel olacağından dolayı yine sokak eylemlerini önleme adına önemli bir proaktif faaliyet olarak görülebilir.

Adli süreç göz önüne alındığında da, belli aksaklıkların süreci olumsuz etkilediği görülebilir. 15 Şubat sürecinde molotof atan ya da araç kundaklayan bir şahsın, güvenlik güçleri tarafından eylemden önce yakalanması ile eylemden sonra yakalanması arasında da çok fark olmaktadır. Eylemden önce yakalandığında suç gerçekleşmiş olmuyor. Yani hukuk prensiplerinin de öngördüğü gibi şahıs sadece teşebbüsten yargılanıyor. Eylemin gerçekleşmesinden sonra failerin yakalanması durumunda ise şahıs ceza alsa da artık amacına ulaşmış (molotof atmış / araç kundaklamış) yani topluma korku salmış oluyor. Terör örgütü için esas önemli olan da araçların yanması ve molotofların atılmasıdır ve bu olaylardan dolayı üç-beş kişinin tutuklanması ya da tutuklanmamasının terör örgütü için çok da önemli olduğu düşünülmemektedir.

Ayrıca özellikle bu dönemlerde gerçekleştirilen illegal sokak eylemlerinin ve şehiriçi şiddet eylemlerinin Türk Ceza Kanunu'nda tam karşılığının bulunabilmesi ve bu suçlara ilişkin cezaların caydırıcı olması da ayrıca önemlidir. Yani araç kundaklama, korsan gösteri ya da bir bankaya/okuma salonuna molotof atılması olaylarında sadece "terör örgütüne üye olmak" suçu ya da "mala zarar vermek" suçundan işlem yapılmamalıdır. Bu suçlarla ilgili olarak, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (TCK madde 170) ve halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (TCK madde 213) gibi maddelerden de işlem yapılabilmesi sağlanmalıdır. Çünkü gerçekleşen o eylem sadece herhangi bir arabanın yanmasını değil, terör örgütü lideri Öcalan'ın talimatları doğrultusunda aynı gecede aynı kentte/farklı kentlerde onlarca arabanın eş zamanlı olarak yakılması ile toplumun korku atmosferine itilmesini amaçlamaktadır. Ya da bir korsan gösteride bir esnafın camının taşla

⁴SODES eğitim merkezleri ile ilgili detaylı bilgi için bakınız; http://www.nusaybinim.com/haber/548/SODES_Egitim_Merkezi_Ogrencileri_Kitap_Okuma_Etkinligi.htmlhttp://nushaber.com/haber_detay.asp?haberID=1794<http://www.urfaprojeofisi.gov.tr/projelist.php?tarikh=2009>.

kırılmasında esas amaç, o camın kırılması (maddi hasar) değil örgütün talimatlarına uymayan (kepenk kapatmayan) esnafa korku verebilmektir.

Dolayısıyla 15 Şubat sürecinde gerçekleşen bu illegal şiddet eylemleri de geniş perspektifli olarak değerlendirilmeli ve adli sürecin caydırıcılığı ile suçu önleme stratejilerinin kapsayıcılığı bir potada eritilebilmelidir. Ancak bu konsept ile oluşturulan mücadele stratejileri, terör örgütünün temel amaçlarına karşı etkili bir mücadele ortaya konmasını sağlayabilir.

3.3. Risk Yönetimi Döngüsünde 15 Şubat Protesto Gösterileri

Risk yönetimi döngüsünün, riskin tanımlanması, ölçülmesi, değerlendirilmesi, karşılanması ve yönetimi süreci olduğu göz önüne alındığında bu bölüm içerisinde şu ana kadar yazılanların sadece risk analizinden ibaret olduğu söylenebilir. Çünkü yukarıda yapılan analiz, sorunun tanımlanması, ölçülmesi ve değerlendirilmesi ile sınırlı tutularak daha etkin bir mücadele (risk yönetimini gerçekleştirebilmek) için neler yapılması gerektiği ile ilgili öneriler şu şekilde sıralanmıştır:

3.3.1. Riskin Tanımlanması

➤ Terör örgütünün 15 Şubat'tan beklentisi, Öcalan'ın yakalanarak Türkiye'ye getirilmesini protesto ile sınırlı değildir.

➤ 15 Şubat'ın terör örgütü açısından asıl önemi, tabanını diri tutma, karşı cepheyi hatırlama/hatırlatma ve yaşanabilecek şiddet eylemleri üzerinden propaganda yapmaktır.

3.3.2. Riskin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi

➤ Protestolar, özellikle Kürt kökenli yurttaşların yoğun yaşadıkları bölgelerde daha fazla yaşanmaktadır.

➤ Eylemlerde ekseriyetle çocuklar (18 yaşından küçük olan gençler) kullanılmaktadır.

➤ Suça itilen çocukların ceza almaları durumunda da almamaları durumunda da örgüt bunu kullanmaktadır.

➤ Eylemler sadece iki, üç kişiden oluşmakta ve kolayca temin edilen silahlar (benzin, molotof vs.) ile kolaylıkla seçilebilen hedeflere yönelik

gerçekleşmektedir. Yani eylemler kompleks değil son derece basit bir yapıda gerçekleşmektedir.

➤ Eylem gerçekleşmeden yakalandığında suç oluşmamakta ve adli bir yaptırım uygulanamamaktadır.

➤ Eylemi gerçekleştirenlerin suç oluşuktan sonra yakalanması durumunda ise eylem gerçekleşmiş olduğundan örgüt amacına ulaşmış olmaktadır.

➤ Ayrıca gerçekleşen şiddet eylemlerinde seçilen hedefler genellikle toplumsal gelişmeye (yaşam kalitesini arttırmaya) katkı sağlayan unsurlardır (SODES eğitim merkezleri, okuma salonları, sağlık tesisleri, bankalar, sosyal ve sportif tesisler ile diğer ticari kuruluşlar).

3.3.3. Riskin Karşılanması ve Yönetilmesi

➤ Önceki yıllarda eylemlerin gerçekleştiği yerler, seçilmiş hedefler ve kullanılan eylemci profili analiz edilerek, proaktif çalışmalara ağırlık verilmelidir (örneğin illegal eylemlere meyilli çocukların aileleri ile ön görüşme yapılması).

➤ Yukarıda ifade edilen şiddet eylemlerinde genellikle hedef olarak belirlenen SODES eğitim merkezleri, okuma salonları, dershaneler, sağlık merkezleri, banka, market ve alışveriş merkezleri gibi doğrudan yaşam kalitesini arttıran merkezlerin bölgedeki sayıları ve etkinlik alanları artırılmalıdır.

➤ Sürecin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için gerekli adli düzenlemeler gerçekleştirilmeli, suça itilen çocuklara yönelik hem dışlayıcı olmayan hem de suçtan caydırıcı çözüm önerileri üretilmeli, ayrıca suça itilen çocukları suça sürükleyen kişi ya da gruplara yönelik de yasalar revize edilmelidir.

Sonuç

Bu çalışmada, terörle mücadelede proaktif (önleyici) stratejilerin ne denli önemli olduğu ve proaktif terörle mücadele stratejileri için risk yönetiminin önemli araçlardan biri olduğu vurgulanmıştır. Bu çerçevede makalenin ilk bölümünde risk analizi ve risk yönetimi kavramları tartışılmış ve ardından Bal'ın perspektifinden terörle mücadelenin iletişim stratejisi olarak nasıl kurgulandığı yazıya yansıtılmıştır.

Makalenin ana temasını teşkil eden 15 Şubat protestoları da bu açıdan ele alınarak, sadece eylem ve eylemci bazından değil daha geniş olarak, risk analizi ve risk yönetimi merkezli olarak tartışılmıştır. Diğer bir ifade ile Şubat protesto gösterileri makale içerisinde, sadece yakılmış bir araca müdahale ya da bir işyerine atılmış molotofa müdahale olarak değil, sürecin tamamını görerek, olayların öncesi ve sonrasını hesap ederek ve bu eylemler için seçilen eylemcilerin (çocukların) içinde buldukları sosyo-ekonomik ve kültürel altyapılarını analiz ederek ele alınmıştır.

15 Şubat protestoları, risk yönetimi süreci içerisinde, riskin tanımlanması, ölçülmesi, değerlendirilmesi, karşılanması ve yönetilmesi adımları izlenerek analiz edilmiştir. 15 Şubat protestolarında olduğu gibi terör örgütü tarafından önem atfedilen diğer tarihler ve terör örgütünün yönlendirmesiyle gerçekleşen diğer şiddet eylemleri ve protesto gösterileri gibi diğer aktiviteler de yukarıda anlatılan risk yönetim süreci içerisinde ele alınmalı, gerçek sorun net olarak ortaya konmalı ve gerçek çözüm önerileri üretilmelidir.

Düzenli olarak her yıl tekrarlanan Öcalan'ın doğum günü etkinlikleri (4 Nisan), PKK terör örgütünün kuruluşu (27 Kasım), PKK terör örgütünün ilk silahlı eylemi (15 Ağustos), Nevruz etkinlikleri (21 Mart) gibi eylemler ve bu eylemlere yönelik müdahaleler de risk analizi ve risk yönetimi kurgusu içerisinde ele alınmalıdır. Anılan tarzdaki eylem ve etkinlikler risk yönetimi çerçevesinde ele alındığında, kimi zaman operasyonel çalışmaların, kimi zaman bilgilendirme ve önleme faaliyetlerinin kimi zaman ise sadece süreci kontrolde tutmanın daha verimli ve etkili sonuç doğuracağı ifade edilebilir.

Kaynakça

- Alaç, Ali Erkan, (2012), "Genel Güvenliğin Sağlanmasında Suç ve Risk Yönetimi", Sebahattin Gültekin (Der.), *Güvenlik Hizmetlerinde Risk Yönetimi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, ss.85-100.
- ANF, (2012a), "Kürt kentlerinde 15 Şubat eylemleri", <http://www.firat-news.com/kurt-kentlerinde-15-thubat-eylemleri-anf.htm> (Erişim Tarihi: 05.08.2012).
- ANF, (2012b), "İstanbul'da 38 araç yakıldı", <http://www.firat-news.com/ystanbulda-38-arac-yakyldy-anf.htm/> (Erişim Tarihi: 05.08.2012).

- ANF, (2012c), “15 Şubat, Kürt soykırımını sonlandırma günüdür” <http://yeniozgurpolitika.com/index.php?rupel=nuce&id=6367>, 06.02.2012, (er.tar.: 01.08.2012).
- Bal, İhsan, (2006), *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komploteorileri*, Ankara: USAK Yayınları.
- Bal, İhsan, (2000), “Hizbullah Örneği Çerçevesinde Polisin Terör Operasyonları ve Terörle Pro-aktif Mücadele”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C. 3, S. 6-7, ss.53-69.
- Baldwin, David A., (1997), “The Concept of Security”, *Review of International Studies*, Vol.23, No.1, pp.5-26.
- Barutçugil, İsmet, (2008), *Proje Yönetimi*, İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Erişkon, Devrim, (2012), “Risk Yönetiminde Genel Kavramlar ve Güvenlik Hizmetleri”, Sebahattin Gültekin (Der.), *Güvenlik Hizmetlerinde Risk Yönetimi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, ss.25-48.
- Gill, Peter, (1994), *Policing Politics: Security Intelligence and the Liberal Democratic State*, New York: Frank Cass.
- Gültekin, Sebahattin, (2012), “Giriş: Risk Yönetimi ve Güvenlik Hizmetleri”, Sebahattin Gültekin (Der.), *Güvenlik Hizmetlerinde Risk Yönetimi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, ss.11-24.
- Kaptı, Alican ve Hubbard, Joan C., (2012), “Risk Yönetimi Analitik Metotlarının Güvenlik Yönetiminde Kullanılması”, Sebahattin Gültekin (Der.), *Güvenlik Hizmetlerinde Risk Yönetimi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, ss.67-84.
- Kırbaş, İsmail, (2012), “Risk Yönetimi Nedir?”, http://www.kirbas.com/pdf/pdf_ciktisi.php?id=410, (Erişim Tarihi: 05.08.2012).
- Laquer, Walter, (1978), *Terrorism*, London: Weidenfeld and Nicolson.
- Mirze, S. Kadri, (2012), “Kamu Güvenliğinde Risk Yönetimi”, Sebahattin Gültekin (Der.), *Güvenlik Hizmetlerinde Risk Yönetimi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, ss.49-66.
- Narlı, Nilüfer, (2002), “Yeni Küresel Tehditler ve Yeni Paradigma”, *Polis Bilimleri Dergisi*, C. 4, S. 1-2, ss.9-20.
- Roper, Carl A., (1999), *Risk Management for Security Professionals*, Burlington: Butterworth-Heinemann Publications.

- TDK (Türk Dil Kurumu), (2012), *Genel Türkçe Sözlük*, <http://www.tdk.gov.tr> Erişim Tarihi: 05.08.2012.
- USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu), (2007), *Kuzey Irak Operasyonu Raporu*, Ankara: USAK Yayınları.
- USAK (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu), (2007), *Terörle Mücadele Raporu*, Ankara: USAK.
- Wolfers, Arnold, (1952), “ ‘National Security’ as an AmbiguousSymbol”, *PoliticalScienceQuarterly*, Vol.67, No.4, pp.481-502.
- Yeni Özgür Politika, <http://www.yeniozgurpolitika.org/?bolum=haber&hid=67696> (Er.tar: 16.02.2011).